

**SERTÉSHÍZLALÁSSAL FOGLALKOZÓ MAGYARORSZÁGI VÁLLALKOZÁSOK
GAZDASÁGI HELYZETE 2019-2023 KÖZÖTT****ECONOMIC SITUATION OF HUNGARIAN PIG PRODUCER COMPANIES BETWEEN
2019-2023****Karap Ferenc**

Agrárközgazdász MSc szakos hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
karap.ferenc2@gmail.com

ÖSSZEFOGLALÁS

A tanulmány célja, hogy átfogó képet adjon a Magyarországon működő sertéshízlalással foglalkozó vállalkozások gazdasági helyzetéről a 2019–2023 közötti időszakban. A vizsgálat a jövedelmezőség, likviditás, eladósodottság, eszközszerkezet, valamint a piaci és területi koncentráció alakulására fókuszált. A szakirodalmi áttekintésben bemutattam a sertéságazat globális, uniós és hazai helyzetét, továbbá az ágazatot befolyásoló főbb tényezőket: afrikai sertéspestis, takarmány- és energiaárak növekedése, COVID-19 és a vágósertés árak alakulása. Az elemzéshez az EMIS és az e-beszámoló adatbázis éves beszámolóit használtam. A minta 103, TEÁOR 0146 főtevékenységű vállalkozást tartalmazott. Az adatok feldolgozásához leíró statisztikai módszereket és osztályközös elemzést alkalmaztam. Az eredmények alapján 2021-ben jelentős visszaesés volt tapasztalható a jövedelmezőségben, míg 2022–2023-ra fokozatos javulás volt megfigyelhető. A piaci koncentráció mérsékelte, az árbevétel jelentős része néhány nagyobb szereplőhöz köthető. Területileg az Alföld és a Dél-Dunántúl dominált. Az ágazat összességében sikeresen reagált a kihívásokra.

Kulcsszavak: sertéshízlalás, sertésenyésztés, gazdasági elemzés, TEÁOR 0146

ABSTRACT

The aim of this study was to provide a comprehensive overview of the economic situation of Hungarian pig producer companies between 2019 and 2023. The analysis focused on the development of profitability, liquidity, indebtedness, asset structure, and market and regional concentration. The literature review presented the global, EU, and domestic position of the pig sector, and examined key influencing factors such as African swine fever, changes in feed and energy prices, the COVID-19 pandemic, and the evolution of slaughter pig prices. Data were sourced from the EMIS database and supplemented with figures from the e-reporting system. The sample included 103 companies classified under TEÁOR 0146. Descriptive statistics and grouped analyses were used to process the data. The findings showed a significant decline in profitability in 2021, while most indicators improved gradually in 2022 and 2023. Market concentration remained moderate, with revenue largely dominated by a few larger players. Geographically, pig production is mainly concentrated in the Great Plain and South Transdanubia regions. Overall, the sector proved to be resilient and successfully adapted to the adverse market conditions during the examined period.

Keywords: pig fattening, pig breeding, economic analysis, TEÁOR 0146

BEVEZETÉS

A sertéshús a világ egyik legjelentősebb állati eredetű élelmiszere, kiemelkedő szerepet tölt be a folyamatosan növekvő emberi fehérjebevitelben. A húsfogyasztás szerkezetében a baromfi és a sertéshús dominál, utóbbi termelése világ szinten meghaladja az évi 120 millió tonnát. A

legnagyobb sertéshústermelő ország Kína, egymaga a globális termelés több mint feléért felel. Kína mellett az Európai Unió, az Egyesült Államok, Brazília és Oroszország számít még jelentős termelőnek. Exportban az Európai Unió áll az élen, elsősorban Spanyolország, Németország és Dánia révén. Az EU legfontosabb exportpiacai Kína, Japán, Dél-Korea és a Fülöp-szigetek. Import tekintetében Kína a világ legnagyobb felvásárlója, különösen a hazai termelésüket sújtó járványos időszakokban (FAO, 2023; Statista, 2024; USDA, 2024; Zaitsev, 2024).

Az ágazat működését az elmúlt években számos kihívás befolyásolta. Az afrikai sertéspestis, amely 2018-ban hatalmas károkat okozott Kínában és további ázsiai országokban. Ez drasztikus kínálatcsökkenést eredményezett, 2018 végétől 2021 elejéig mintegy 27,9 millió tonnával esett vissza a kínai sertéshústermelés, ami megduplázta a belső sertéshúsárakat. Ez a piaci hiány óriási importkeresletet generált a világpiacra, amelyet az európai exportőrök igyekeztek kihasználni. 2018 és 2021 között Kína sertéshúsimportjának 58 százalékát az Európai Unió adta, főként Spanyolországból, Németországból, Dániából, Hollandiából, Franciaországból és Írországból. Mindeközben 2014-ben ismét megjelent Európában is a sertéspestis, 2018-ra Kína exporttilalmat vezetett be számos uniós tagállamra, többek között Olaszországra, Magyarországra, Lengyelországra. Az ezt követő években az exporttilalom alá tartozó országok listája folyamatosan nőtt (Gale et al., 2023). 2020 szeptemberében a Németországban is megjelenő afrikai sertéspestis-járvány miatt a teljes német exportot is felfüggesztették, figyelmen kívül hagyva az EU-n belüli regionalizációs megállapodásokra való törekvést (Hogan, 2021). Ezzel szemben más jelentős uniós exportőrök (például Spanyolország, Dánia és Franciaország) továbbra is fertőzésmentesek maradtak, így továbbra is szállíthatnak Kínába. Spanyolország exportja 2019-ben és 2020-ban jelentősen növekedett, a Kínába irányuló exportja pedig megduplázódott. Ezt a pozícióját továbbra is fenntartotta, különösen miután Németország, Belgium és más, az afrikai sertéspestis által sújtott országok sokáig ki voltak zárva az ázsiai piacról (Pig333, 2020).

Az állategészségügyi kihívások mellett a takarmány- és energiaköltségek alakulása is nehezítette az ágazat helyzetét. 2018 után a takarmány alapanyagok árai emelkedni kezdtek, különösen 2021–2022-ben. A COVID-19 utáni időszak ellátási lánc problémáit az ukrain háború tovább súlyosbította, növelve a gabona- és energiaárakat. 2022-ben a világpiaci gabonaárak tízéves csúcsra emelkedtek (például a búza ára több mint 40%-kal nőtt, és a 2007-2008-as élelmiszerválság óta a legmagasabb szintre ugrott), ami szintén rekordmagasságra emelte az európai takarmánykeverékek költségeit. Az élelmiszer- és üzemanyagárak is jelentősen emelkedtek, mivel Oroszország Európa egyik fő gázszállítója. A konfliktus, valamint a szankciók következtében 3-4-szeresére nőttek az energiaárak (Jagtap et al., 2022). Ezek a tényezők hatására az Európai Unióban 2022-ben átlagosan 30-35%-kal nőtt a takarmány tonnánkénti ára az előző évhez képest (Twinberrow, 2024). Tekintettel a sertésitenyésztés magas takarmányköltség-arányú költségstruktúrájára, a takarmányárak emelkedése jelentős terhet jelentett az ágazatnak.

A gazdálkodóknak tehát számos nehézséggel kellett szembenézniük, amelyek jelentős hatást gyakoroltak a jövedelmezőségükre. A fentebbi fejezetekben említett kínai ASP járvány okozta jelentős károkat 2019-ben az ázsiai kereslet nagy mértékben megnőtt. Ez a keresletnövekedés árröppadáshoz vezetett az EU-ban, 2019 végére a hasított sertéshús termelői árai sok országban rekordszintre emelkedtek, az uniós átlagárak pedig 2020 elején 190-200 euró/100 kg körül tetőztek (a 2018 eleji 140 euró/100 kg körüli szinthez képest) (EC, 2024a). Egészen 2020-ig ezekkel a csúcsárakkal nagy profitot realizálhattak a gazdaságok, és sokan létszám- és üzemméret bővítésekbe is kezdtek, különösen a termelésben meghatározó tagállamokban. 2020-ban, főleg az év második felében az árak csökkenni kezdtek, egyrészt a COVID-19 lezárások miatt, másrészt a ASP németországi megjelenését követően a német import Kínából való kitiltásának köszönhetően, amikor Burset (2020) cikke szerint Németországnak így havonta mintegy 9000 tonna sertéshúst kellett más piacokon, jellemzően az EU-n belül elhelyeznie, ami túlkínálatot és árcsökkenést okozott Európában.

2021 közepétől Kína sertéshúsimportja lecsökkent, mivel saját termelésük a járványt követő kivágások után fokozatosan helyreállt. Ez a keresletcsökkenés túlkínálatot okozott az EU piacain, erre reagálva a sertésárak 2021 végére mélypontra zuhantak (Wilkins, 2021). 2021 őszén a vágósértés ára 128 euró/100 kg volt, ami közel 40%-kal kevesebb, mint a 2020 elején mért 200 euró/100kg-os ár. Ez az árcsökkenés és a fentebbi fejezetben részletezett takarmány árnövekedés komoly veszteségeket okozott a gazdáknak. Sokan felhagytak a sertéstartással, az EU sertéshústermelése 2022-ben 5,6%-kal csökkent (22,1 millió tonnára), ami 2014 óta a legnagyobb visszaesés volt (Shuttleworth, 2023). Erre a lecsökkent sertésállományra, (és viszonylag változatlan sertéshúsigényre) a felvásárlási árak (késve) reagáltak, 2022 tavaszán robbanásszerű áremelkedés volt tapasztalható. 2022 nyarára a vágósértés ára újra elérte a 200 euró/100 kg-os árat. Ez a kínálati szűkösség tovább fokozódott 2023-ban, az EU sertéshústermelése tovább csökkent 20,6 millió tonnára, amely 7%-os visszaesést jelentett a 2022-es évhez képest. A csökkenő kínálatot az árak is követték, 2023-ban a vágósértés ára elérte a rekordmagas 250 euró/100 kg-os árat is (Thepigsite, 2024). Ugyanakkor a magas árak a fogyasztói kereslet csökkenéséhez vezettek, az egy főre jutó sertéshús-fogyasztás közel 5%-kal csökken 2023-ban (Agrárszektor, 2023). Az Európai Bizottság 2024-2035-ös időszakra vonatkozó mezőgazdasági kilátásokról szóló jelentése szerint a 2022–2023-as árrobbanás után az EU sertéshúsárak 2024-ben csökkentek, a termelési költségek pedig rövid távon alacsonyak maradtak. 2035-re az árak elérhetik a 2 210 euró/tonna szintet (EC, 2024b). Az 1. ábrán látható, hogy ugyan az árak csökkentek, de még mindig a 2022 tavaszi szinten mozognak.

A nemzetközi és európai piaci folyamatok, valamint az állategészségügyi kihívások a magyar sertéságazatra is jelentős hatást gyakoroltak. Magyarországon a sertésitenyésztés történelmi hagyományokra tekint vissza, és mindig is kiemelkedő szerepet játszott a mezőgazdaságban és a nemzetgazdaságban. Az ágazat elsősorban hazai takarmányokra támaszkodott, kisebb mértékben pedig importált fehérjeforrásokra, például szójára (Horn et al., 2011).

A hazai sertésállomány az 1980-as években érte el történelmi csúcspontját, és az állattenyésztés legnagyobb termelési értékét képviselő ágazatává vált (Horn et al., 2011), amit a sertésállomány mérete is jól tükrözött. Ebből az időszakból ered a „Magyarország tízmillió sertés országa” mondás. Az állatlétszám elérte a 9 844 ezer darab sertést 1983-ban, ami meghaladta az akkori dán létszámot és megközelítette a spanyolt. Az ezt követő években folyamatos csökkenés volt tapasztalható a sertésállományban, egészen napjainkig.

A hazai sertéságazat problémáit és fejlődésének akadályozó tényezőit számos szerző vizsgálta. Popp et al. (2015) szerint a sertéstartás legjelentősebb problémái közé sorolható a szervezeti nemléte, az integráció hiánya, a feldolgozóipar erős jelenléte, valamint az alacsony hatékonyság és technológiai színvonal. Emellett gondot jelentenek a versenyképtelen biológiai alapok, a gyenge kapcsolatok az élelmiszer-kiskereskedelemmel, a szakképzettség és a kutatás fejlesztés (K+F) alacsony szintje, a takarmányárak ingadozása, az eladósodott, hitelképtelen vállalkozások, a földpiac bizonytalansága, valamint a fogyasztói tudatosság hiánya.

A technológiai fejlődés kulcsfontosságú a magyar sertéságazatban, mivel ezen a téren jelentős lemaradás tapasztalható a fejlett európai versenytársakkal szemben. Az átlagosan 25 éves, nagyrészt elavult kapacitások komoly problémát jelentenek. Fontos megjegyezni, hogy a technológiai korszerűség közvetlen hatással van a termelési mutatókra, ezáltal pedig a tevékenység jövedelemtermelő képességére (Apáti & Szöllősi, 2018).

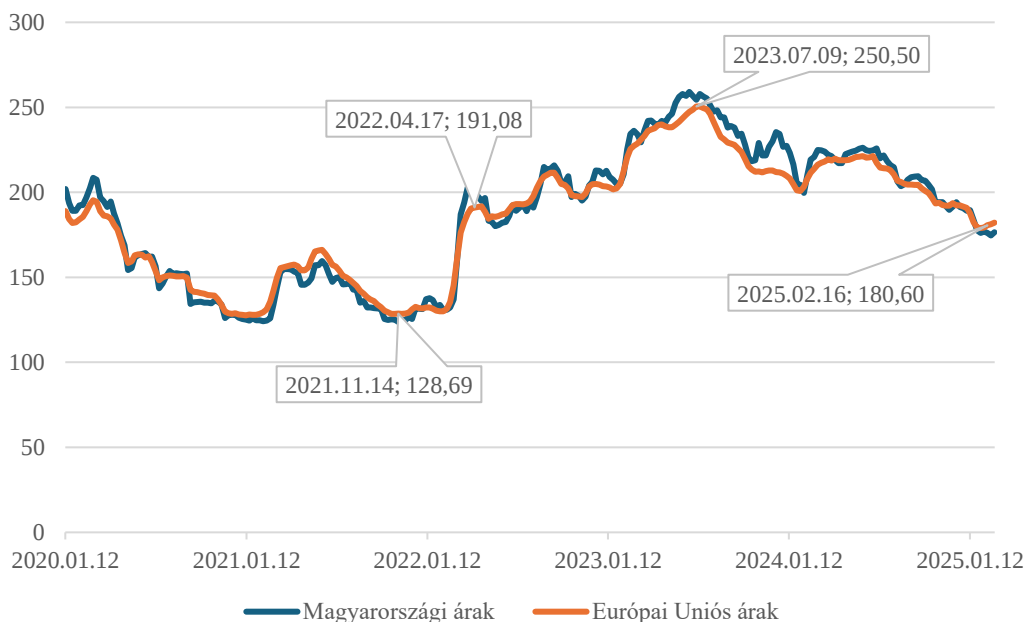
A magyar sertéságazat versenyképességét tovább rontja a magas takarmányköltség és az alacsony felvásárlási árak, amelyek gyakran veszteségesé teszik a termelést. A technológiai elmaradás mellett, a szektor strukturális problémái, mint a gyenge integráció és a szervezeti nemléte, szintén nehezítik a fejlődést, miközben a bevételek nagy része nem a termelőknél, hanem a feldolgozóknál és kereskedőknél összpontosul (Balogh, 2017).

A Popp et al. (2015), Apáti & Szöllősi (2018), Balogh (2017) szerzők korábbi megállapításai napjainkban is relevánsak, hiszen a frissebb szakirodalom egy része hivatkozik rájuk, míg más

munkák ugyanezeket a problémákat ismételtelen kiemelik (Marczin et al., 2023a; Rác & Szöllősi, 2024). Ugyanakkor a műszaki fejlesztések terén jelentős változások történtek, az elmúlt évtizedben számos zöldmezős beruházás valósult meg az ágazatban, különösen nagyüzemi méretekben.

A hazai összes hústermelés mintegy 45%-át adja a sertéshús, 2023-ban közel 430 ezer tonna mennyiséggel, ami az EU sertéshústermelésének 2% át adja. 2019-2023-as időszakban a magyar sertéshús-termelés 2021-ben érte el csúcsát, majd 2022-től csökkenésbe kezdett. Ennek háttérében járványok, gazdasági tényezők és a külpiaci kereslet ingadozása állnak, amelyeket fentebbi fejezetekben részletesen kifejtettem.

A magyarországi sertéshúsimport 2016 és 2019 között folyamatosan növekedett, míg az export kisebb ingadozásokkal, 2019-re kis mértékben emelkedett a 2017-es szinthez képest. 2018-ban az import meghaladta a 170 ezer tonnát, miközben az export a 2016-os évhez képest is alacsonyabb szintre csökkent. Ennek következtében a külkereskedelmi mérleg ebben az időszakban negatív volt. 2018-ban afrikai sertéspesztist mutattak ki Heves vármegyében, ami miatt több ázsiai ország teljes exporttilalmat vezetett be a magyar sertéshúsra. Ez komoly veszteséget okozott a húsfeldolgozóknak, mivel ezek a piacok kulcsfontosságúak voltak (Erdős, 2018). Az Agronapló cikke szerint az ASP kitörés következtében a magyar sertéshús exportja 22%-kal esett vissza, mivel a legfontosabb távol-keleti piacok behozatali tilalmat vezettek be a magyar termékekkel szemben (Agronapló, 2019). 2020-ban az import jelentősen csökkent, közel 40 ezer tonnával. Az ASP mellett a sertéshús exportját a szállítási nehézségek és a nemzetközi kereskedelem lassulása miatti exportfolyamat-zavarok is befolyásolták (NAK, 2020). Ezt követően egy normalizálódás volt tapasztalható, az export és az import a 2017-es szintre álltak vissza.



1. ábra: Az EU27 és Magyarország vágósertés referenciaár alakulása 2020 elejétől 2025 márciusáig, euró/100kg

Forrás: Saját szerkesztés az Európai Bizottság és AHDB (2025) adatai alapján

Az 1. ábra az uniós és magyarországi vágósertés referenciaárainak alakulását szemlélteti 2020 elejétől 2025 márciusáig, euró/100 kg mértékegységben. Elmondható, hogy a vizsgált időszakban a hazai árak szinte teljes mértékben követték az Európai Unió árait, tehát Magyarország sertéságazata nagy mértékben függ az uniós piactól és az ottani árképzéstől. Ezt az összefüggést Marczin (2023) is vizsgálta, kimutatva, hogy Magyarország sertéságazata árkövető szerepet tölt be az európai piacon, főként az alacsony integráció miatt. A hazai piac széttagolt, a sertésvágások többségét három nagy vágóhíd végzi, míg a kisebb szereplők versenyhátrányban vannak. Az alacsony integráció miatt a magyar árak nagymértékben igazodnak a német piaci trendekhez, mivel a nagyobb sertésállománnyal rendelkező és szervezettebb uniós országok jobban befolyásolják az árakat. A hazai árak rövid időn belül követik a német piaci mozgásokat, az áremelkedésekre azonban késleltetetten, míg az árcsökkenésekre gyorsabban reagálnak, ami erős ártranszmissziót jelez (Marczin et al, 2023b).

ANYAG ÉS MÓDSZER

A tanulmány célja, hogy áttekintést nyújtson a magyarországi sertésitenyésztő vállalkozások gazdasági helyzetéről 2019 és 2023 között, különös tekintettel a jövedelmezőségre, likviditásra, eladósodottságra, eszközszerkezetre, valamint a piaci és területi koncentrációra. Emellett igyekezzem feltárni a vállalkozásméret-kategóriák közötti különbségeket és a gazdasági teljesítményt leginkább befolyásoló tényezőket. A tanulmány során a következő kérdésekre kerestem a választ:

- Hogyan alakult a piaci és területi koncentráció?
- Milyen eladósodottsági szintek jellemezték a vállalkozásokat?
- Milyen volt a befektetett eszközök arányának alakulása?
- Hogyan alakult a vállalkozások jövedelmezősége?
- Mely méretkategóriák teljesítettek a legjobban és leggyengébben?
- Milyen külső tényezők befolyásolták leginkább a vállalkozások eredményességét?

Az elemzéshez szükséges adatokat az EMIS adatbázisból nyertem ki, amelyet szükség esetén kiegészítettem az e-beszámoló rendszer adataival. A vizsgált vállalkozásokat a TEÁOR 0146 (Sertésitenyésztés) szerinti főtevékenység alapján választottam ki. Az eredeti mintából végül 103 vállalkozás maradt, mivel az adattisztítás során kiszűrésre kerültek azok, amelyeknél jelentős mértékű adathiány volt. Emellett a HAGE Zrt. is bekerült a mintába, amely ugyan nem szerepelt az EMIS adatbázisban, azonban az e-beszámoló alapján a szükséges adatok rendelkezésre álltak, és a főtevékenysége, valamint árbevétele alapján relevánsnak tekinthető az elemzés szempontjából.

A cégeket méretkategóriákba soroltam (mikro, kis, közép), árbevételük alapján. Az elemzés során az alábbi mutatókat vizsgáltam: CR5, CR10, Lorenz-görbe, likviditási gyorsráta, eladósodottsági ráta, befektetett eszközök aránya, árbevétel arányos jövedelmezőség (ROS). Az adatok értékeléséhez leíró statisztikákat és osztályközös elemzést alkalmaztam.

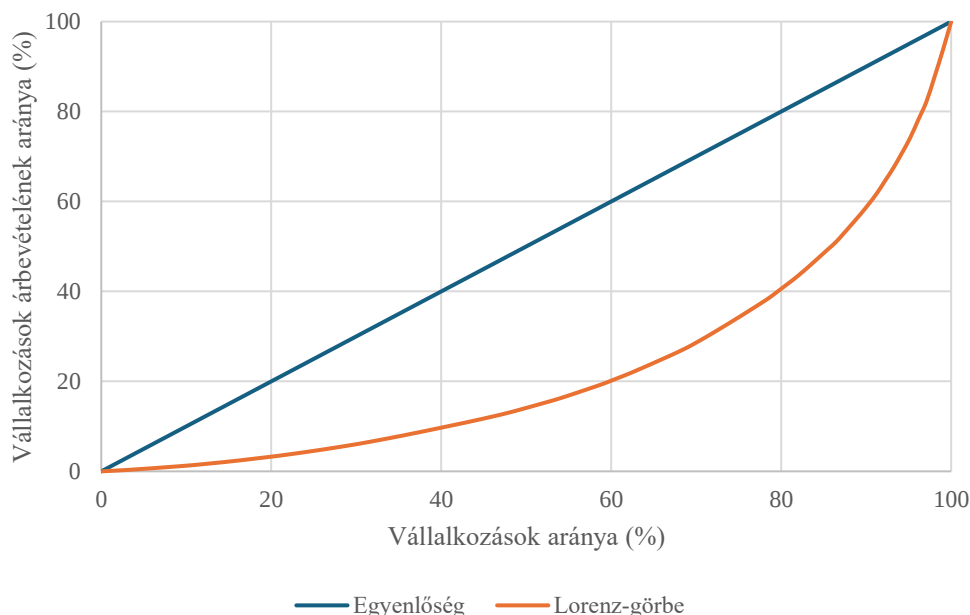
EREDMÉNYEK

Piaci koncentráció

A vizsgált években a CR5 átlagos értéke 25%, azaz az öt legnagyobb sertésitenyésztő vállalkozás az összes árbevétel 25%-át adja. Ez viszonylag alacsony értéknek számít, ami önmagában alacsony koncentrációt jelent. Ugyanakkor a CR10 átlagos értéke 40% volt, vagyis a tíz legnagyobb vállalkozás együtt az árbevétel 40%-át fedi le, ami már mérsékelt koncentrációs szintet jelez.

A vizsgált öt év alatt a koncentrációs ráták értékeiben nagy eltérés nem volt tapasztalható. A CR5 értéke 25% és 27% között változott, míg a CR10 értékei szintén minimális változást mutattak, 39% és 42% közötti értékekkel. Elmondható, hogy az elmúlt években nem volt erőteljes piaci átrendeződés.

A 2. ábrán a Lorenz-görbe látható, ami a vállalkozások árbevételének eloszlását szemlélteti az ideális, tökéletesen egyenletes eloszláshoz képest. A görbe erősen elhajlik az egyenestől, ami azt jelzi, hogy az árbevétel nagymértékben a legnagyobb vállalkozásoknál koncentrálódik. Leolvasható, hogy a vállalkozások alsó 80%-a adja a teljes árbevétel 40%-át, míg a vállalkozások felső 20%-a körülbelül 60%-os részesedéssel bír.



2. ábra: A hazai sertéstenyésztéssel főtevékenységként foglalkozó vállalkozások Lorenz-görbéje a 2023-as árbevétel adatok alapján

Forrás: Saját szerkesztés, EMIS (2025) adatbázis alapján

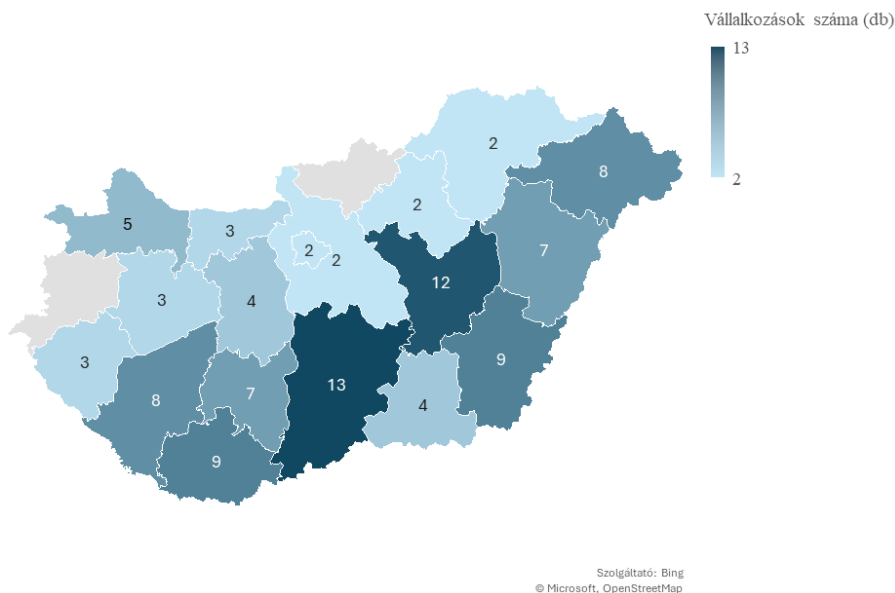
A Gini-indexet is vizsgáltam a piaci egyenlőtlenségek számszerűsítésére. Az értéke 0,5463, ami a mutató 0 és 1 közötti skáláján közepes koncentrációra utal. Bár ez egyenlőtlenséget jelent az árbevétel eloszlásában, ha összevetjük az állattenyésztési ágazatra számolt Gini értékkel Szenderák és Popp (2022) által, akkor mérsékeltebbnek tekinthető.

Annak ellenére, hogy a CR5 értéke alacsony koncentrációt jelez, vagyis az öt legnagyobb vállalkozás nem uralja a piac jelentős részét, a többi mutató (CR10, Lorenz-görbe, Gini-index) viszont együttesen arra utalnak, hogy a piac mérsékelten koncentrált, az árbevétel számottevő része a nagyobb piaci szereplőknél összpontosul.

Területi koncentráció

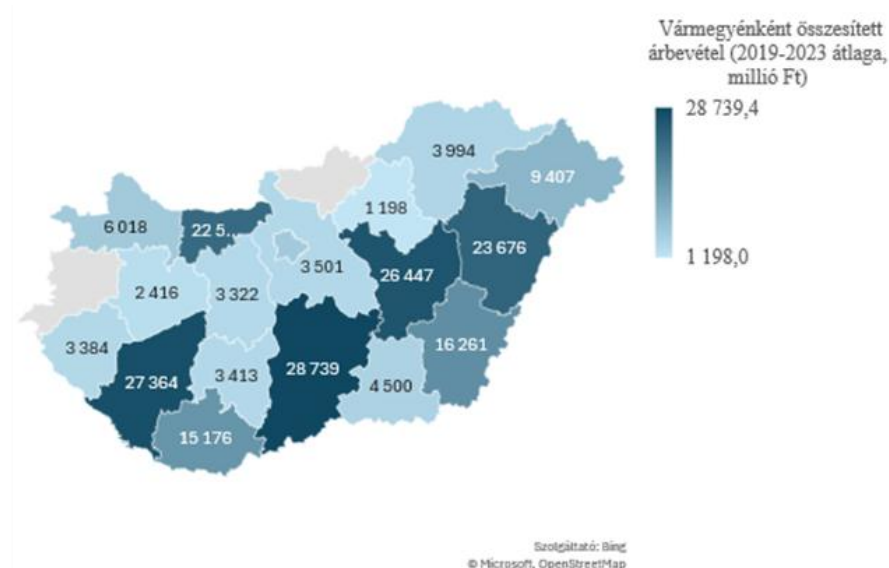
A 3. ábra a sertéstenyésztéssel foglalkozó társas vállalkozások vármegyei megoszlását mutatja. A legtöbb vállalkozás az Alföldön és a Dél-Dunántúlon található, különösen Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Békés és Baranya térségében. Ezzel szemben néhány nyugati és északi vármegyében (például Vasban és Nógrádban) nem működtek ilyen vállalkozások a vizsgált

időszakban, míg más térségekben csak minimális jelenlét figyelhető meg. Összességében az ágazat területi koncentrációja délkeleti irányultságot mutat.



3. ábra: Hazai sertésenyésztő vállalkozások területi koncentrációja vármegyénként a vállalkozások száma alapján, 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés, EMIS (2025) adatbázis alapján



4. ábra: Hazai sertésenyésztő vállalkozások területi koncentrációja vármegyénként, a vállalkozások 2019–2023 közötti átlagos árbevételének vármegyei összesítése alapján (millió Ft)

Forrás: Saját szerkesztés, EMIS (2025) adatbázis alapján

A 4. ábra a sertésenyésztő vállalkozások területi koncentrációját mutatja be vármegyénként, a vállalkozások 2019–2023 közötti átlagos árbevételének vármegyei összesítése alapján. A legmagasabb értékek Bács-Kiskun, Somogy, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar vármegyékben jelentkeztek, míg Komárom-Esztergomban kevés vállalkozás mellett is kiemelkedő árbevétel mutatható ki. Ezzel szemben Vas és Nógrád vármegyékben nem működött sertésenyésztéssel foglalkozó vállalkozás a vizsgált időszakban.

Általánosan elmondható, hogy a magas árbevételű, nagyobb méretű vállalkozások az Alföldön és Dél-Dunántúlon koncentrálódnak, míg a Dunántúl nyugati és északi részein (Komárom-Esztergom kivételével) jellemzően alacsonyabb a vármegyénként összesített árbevétel. Ez illeszkedik a magyar mezőgazdaság területi sajátosságaihoz, hiszen ezekben a térségekben található a legtöbb mezőgazdasági vállalkozás, valamint a szántóterületek is, ahol az állattenyésztéshez szükséges takarmány egy része előállításra kerül.

A vállalkozások számát és árbevételét összevetve látható, hogy Bács-Kiskun és Jász-Nagykun-Szolnok mindkét mutatóban élen járnak. Somogyban és Komárom-Esztergomban kevés, de tőkeerős vállalkozások működnek. Ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg, Baranya vagy Tolna vármegyékben kisebb méretű, alacsonyabb árbevételű cégek vannak többségben.

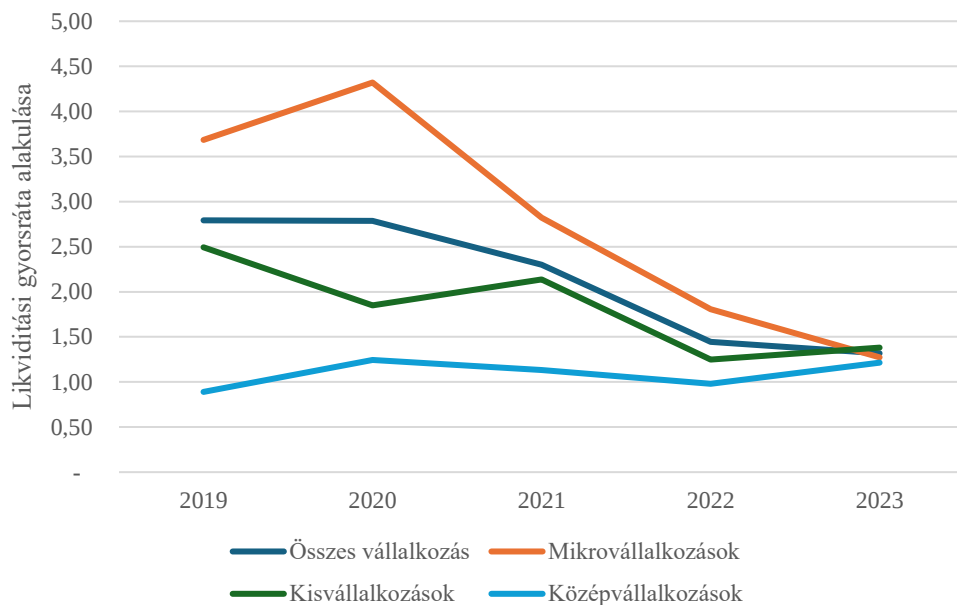
A legalacsonyabb értékeket mindkét mutató szerint Heves, Veszprém, Zala és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyék produkálták. Ezekben térségekben kevés és jellemzően kisebb gazdasági teljesítményű vállalkozások működnek.

Likviditási gyorsráta

A vállalkozások likviditási gyorsrátája (5. ábra) a 2019-es szerteágazó értékekhez képest 2023-ra minden méretkategóriában az optimális tartományba került. A mikro- és kisvállalkozások tekintetében a korábbi kiugró értékek a szakirodalomban részletesen taglalt ágazatot befolyásoló tényezők állhatnak. Ezek a járványhelyzet alatti óvatosság és tartalékképzés, valamint a beruházások csökkenése, és az energiaválság. Továbbá megfigyelhető a diagramon, hogy vállalkozási méret szerint a kis-, de leginkább a mikrovállalkozások értékei voltak nagyon volatilisak, ami arra utalhat, hogy a kisebb vállalkozásokra sokkal nagyobb befolyással bírtak a vizsgált időszakban felmerülő piaci hatások.

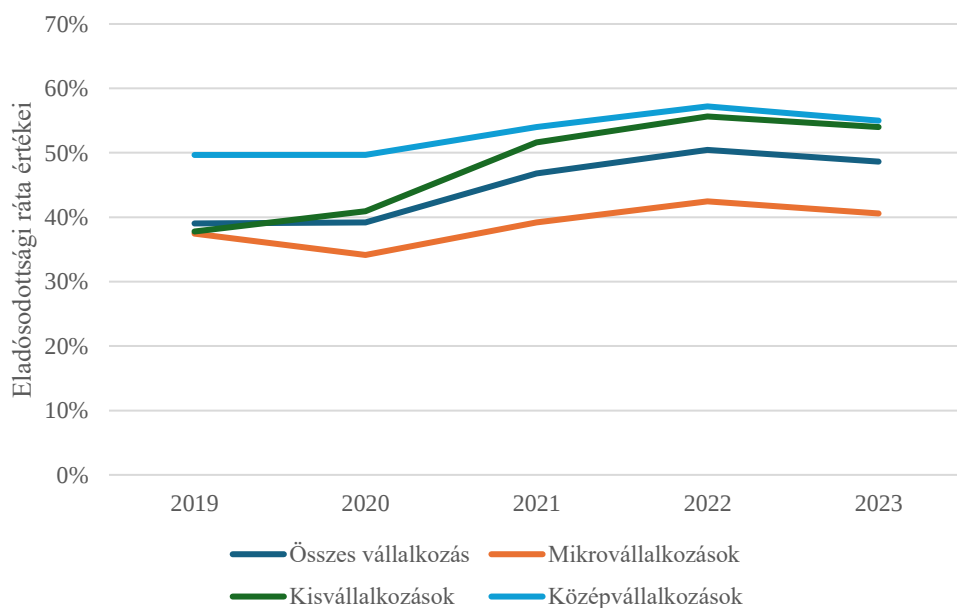
Eladósodottsági ráta

Az eladósodottsági ráta (6. ábra) a mikrovállalkozások esetében volt a legalacsonyabb minden vizsgált évben. 2020-ban 34% volt, és 2023-ban is csak 41%-ra növekedett. A kisvállalkozások esetében szintén alacsonyabb értékek voltak, 2019-ben 38%, majd 2023-ban 54%. A középvállalkozások rendelkeztek minden vizsgált évben a legnagyobb értékekkel. A 2019-es 50%-ról 2023-ra 55%-ra emelkedett. A magasabb eladósodottsági ráta nem minden esetben jelent kockázatot, mivel a vállalkozások beruházási tevékenysége is befolyásolja a mutató alakulását. A diagramon az a tendencia figyelhető meg, hogy a vizsgált években a 2020-as évet követően minden méretkategóriában növekedett a mutató. Ez a már említett pandémiás és egyéb piaci helyzetek okozta hatásra vezethető vissza, a cégek a korlátozások megszűnését követően ismét nagyobb hajlandóságot mutattak újabb beruházásokra. Továbbá megfigyelhető, hogy a középvállalkozások eladósodottsági rátája, bár az évek során szintén változott, sokkal kiegyensúlyozottabban, mint a többi méretkategóriában lévő cégeké. Ez arra utalhat, hogy a pandémiás időszak kevésbé befolyásolta a beruházási döntéseiket, a kis és mikrovállalkozásokkal ellentétben.



5. ábra: Az átlagos likviditási gyorsráta alakulása az ágazatban működő vállalkozásokban 2019 és 2023 között, vállalati méretkategóriák szerint

Forrás: Saját szerkesztés, az EMIS (2025) adatai alapján

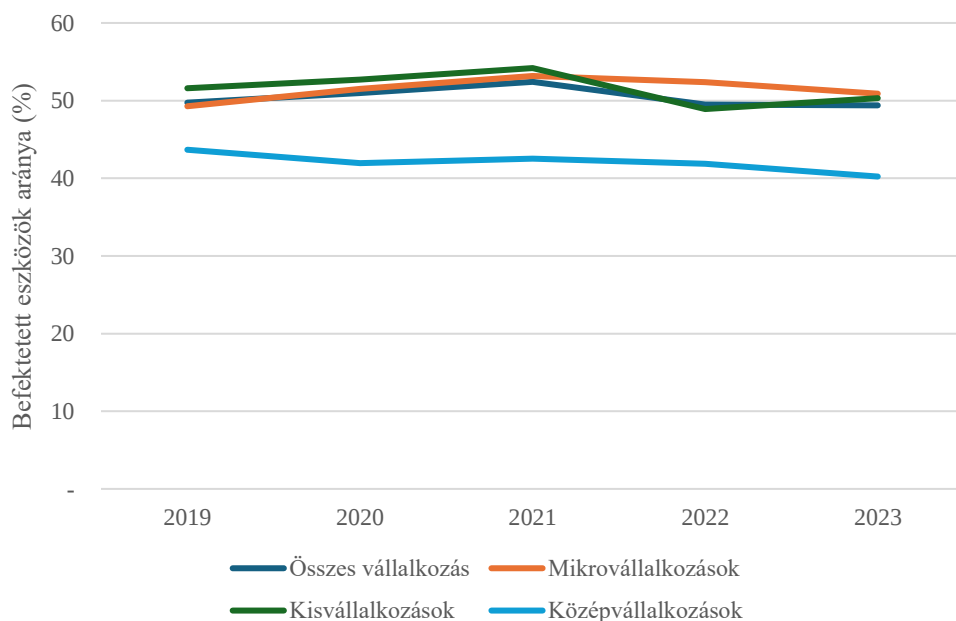


6. ábra: Az átlagos eladósodottsági ráta alakulása az ágazatban működő vállalkozásokban 2019 és 2023 között, vállalati méretkategóriák szerint

Forrás: Saját szerkesztés, az EMIS (2025) adatai alapján

Befektetett eszközök aránya

A 7. ábra alapján elmondható, hogy a befektetett eszközök aránya viszonylag stabilan alakult a vizsgált években. Az értékek 49% és 52% között mozogtak, ami azt jelenti, hogy a vállalkozások eszközszerkezete kiegyensúlyozott maradt. A mikro- és kisvállalkozások esetében a mutató 2019-től 2021-ig kis mértékben nőtt, majd 2023-ra közel azonos szintre csökkent. A középvállalkozások esetében a befektetett eszközök aránya a vizsgált években folyamatosan csökkent a 2021-es évet leszámítva, valamint minden évben alacsonyabb volt, mint a mikro- és kisvállalkozások esetében. Ez nem feltétlen a beruházások hiányára utal, hanem az adott vállalkozások magasabb forgóeszköz állományát is jelentheti, ami csökkenti a befektetett eszközök arányát az összes eszközökön belül. Ilyen forgóeszköz lehet az élőállat állomány, amely készletként jelenik meg az éves beszámolóban, és ez közvetlen összefüggésben van a vállalkozások méretével.



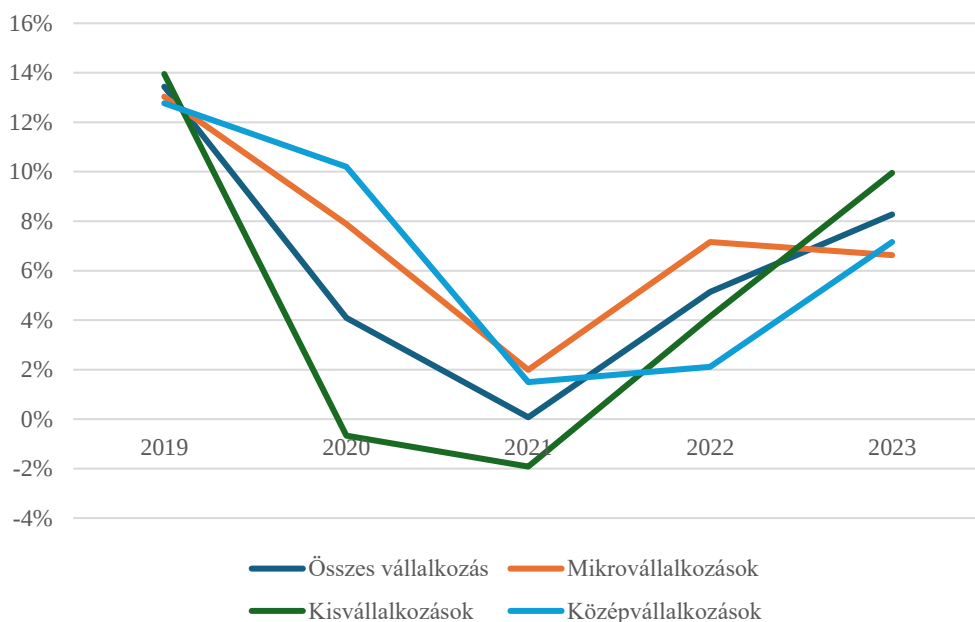
7. ábra: Az átlagos befektetett eszközök arányának alakulása az ágazatban működő vállalkozásokban 2019 és 2023 között, vállalati méretkategóriák szerint

Forrás: Saját szerkesztés, az EMIS (2025) adatai alapján

Árbevétel arányos jövedelmezőség

A 8. ábra a vállalkozások átlagos árbevétel arányos jövedelmezőségét (ROS) szemlélteti a 2019-2023-as időszak között, méretkategóriák szerint. A ROS értékek jelentős ingadozást mutattak, mind a méretkategóriák, mind az évek szerint. 2019-ben minden kategóriában magas, 12-14% közötti értékek voltak. Ezt követően 2020-ban nagy mértékben csökkent, majd 2021-ben elérte a mélypontot. A kisvállalkozások -1,92%-os értékre, az összes vállalkozás értéke pedig 0,07%-ra esett vissza. A legnagyobb csökkenés tehát a kisvállalkozásoknál volt tapasztalható, miközben a középvállalkozások 1,50%-os, a mikrovállalkozások pedig 1,99%-os értéken tudtak maradni. A 2022-es évben javulás indult el, majd 2023-ra normalizálódtak az értékek. Ugyan minden méretkategóriában már megfelelő szintet ért el az árbevétel arányos jövedelmezőség, a 2019-es szinttől továbbra is elmaradnak.

A 2021-es ROS visszaesése több tényező együttes hatásának eredménye lehetett. A szakirodalmi részben részletesen bemutatott takarmány- és energiaár-robbanás, a vágósertés árának zuhanása, valamint a COVID-19 járvány utóhatásai mind hozzájárultak ehhez a mélyponthoz. Az egyik legfontosabb tényező a takarmányárak emelkedése volt, amit a gabonaárak világszerte növekedése idézett elő. Ez jelentősen megnövelte az önköltséget, amely közvetlenül csökkentette a vállalkozások jövedelmezőségét. Ezzel egy időben az energiaárak is nagymértékben megemelkedtek az orosz–ukrán háború hatására. A megnövekedett energiaköltségek tovább nehezítették a vállalkozások helyzetét, különösen a nagyobb telepek esetében, jellemzően nagyobb energiafelhasználásuk miatt. A legnagyobb hatást azonban a 2021 végén bekövetkező vágósertés-árzuhanás okozta. Az európai piacon kialakult túlkínálat következtében a vágósertés ára közel 40%-kal csökkent. Ez a bevételi oldalon jelentett visszaesést, míg a fentebb említett tényezők a költségoldalon okoztak jelentős emelkedést. Mindezen hatások együttesen elkerülhetetlenné tették a jövedelmezőség jelentős romlását.



8. ábra: Az átlagos árbevétel arányos jövedelmezőség alakulása az ágazatban működő vállalkozásokban 2019 és 2023 között, vállalati méretkategóriák szerint

Forrás: Saját szerkesztés, az EMIS (2025) adatai alapján

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A 2019–2023 közötti időszakban a magyarországi sertéshízlalással foglalkozó vállalkozások mérsékelt piaci koncentráció mellett működtek, azonban az árbevétel jelentős része néhány nagyobb szereplőhöz köthető. Területileg továbbra is az Alföld és a Dél-Dunántúl dominál, ami a hazai mezőgazdasági szerkezet sajátosságait tükrözi.

A vizsgált időszakban az ágazat jelentős piaci és gazdasági kihívásokkal szembesült. A COVID-19 világjárvány, az afrikai sertéspesztis, a takarmány- és energiaárak drasztikus növekedése, valamint a vágósertés árzuhanása jelentősen befolyásolták a jövedelmezőséget. A vizsgált időszak mélypontja 2021 volt, azonban 2022–2023-ban már kedvezőbb tendenciák voltak megfigyelhetők a likviditás és eszközhatékonyság tekintetében, az árbevétel arányos

jövedelmezőség, bár javulást mutatott minden méretkategóriában, a 2019-es szinttől még elmaradt. A középvállalkozások mutatták a legnagyobb stabilitást, míg a mikrovállalkozások érzékenyebben reagáltak a külső piaci hatásokra.

Az elemzés rávilágított arra, hogy az ágazatra jelentős hatást gyakorolt a vizsgált időszak piaci és gazdasági kihívásai. A versenyképesség növeléséhez szükséges a technológiai fejlesztések ösztönzése, a hatékonyság javítása, valamint az ágazati integráció és koncentráció növelése. Ezek a tényezők mérsékelhetik hazánk árkövető szerepéből adódó sérülékenységet, javíthatja a termelők alkupozícióját a termékpálya különböző szakaszaiban, és felkészültebbé tehetné az ágazatot a jövő kihívásaival szemben.

A vizsgálat korlátját jelenti, hogy az elemzés alapjául nem kizárólag tisztán sertéshízzalással foglalkozó vállalkozások adatai szolgáltak, hanem olyanoké is, amelyeknél ez a főtevékenység, de mellette más állattenyésztési vagy növénytermesztési tevékenységet is folytatnak. Mivel a vizsgálat éves beszámolóik adataira épült, ezeket a sajátosságokat a kapott eredmények értelmezésekor figyelembe kell venni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Agrárszektor. (2023). Nagyot zuhant a sertéshústermelés az EU-ban - a december húzhatja fel az árakat. <https://www.agrarszektor.hu/allat/20231020/nagyot-zuhant-a-serteshustermeles-azeu-ban-a-december-huzhatja-fel-az-arakat-45706>
- Agronapló. (2019). Sertésvész gyorsíthatja a vámvita lezárását. <https://www.agronaplo.hu/agrarhirek/20190425/sertesvesz-gyorsithatja-a-vamvita-lezarasat-20861>
- Apáti, F., & Szöllősi, L. (2018). Főbb mezőgazdasági ágazatok gazdasági jelentősége és üzemgazdasági kérdései. In Üzemtan (pp. 214–291).
- Balogh, P. (2017). Global and national economic importance of pig meat production. *Acta Agraria Debreceniensis*, 73, 13–20. <https://doi.org/10.34101/actaagrar/73/1620>
- Burset, G. (2020). ASF in Germany devastates European Union - Spain hopes to stay unshaken. https://www.pig333.com/articles/asf-in-germany-devastates-european-union-spain-undaunted_16621/
- EC. (2024a). EU historical weekly Market Prices for Pig Carcase Grade S in the E.U. in EURO/100 kg carcass. Regulation (EC) No 1249/2008 Article 25
- EC. (2024b). EU Agricultural Outlook 2024–2035. European Commission, <https://doi.org/10.2762/2329210>
- Erdős, N. (2018). Teljes exporttilalom a magyar sertéshúszra az afrikai sertéspestis miatt. European Parliament, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-8-2018-002345_HU.html
- Európai Bizottság & AHDB. (2025). EU deadweight pig prices. <https://ahdb.org.uk/pork/eudeadweight-pig-prices>
- FAO. (2023). *OECD-FAO Agricultural Outlook 2024–2033*. <https://www.oecd.org/en/data/datasets/oecd-DE.html>
- Gale, F., Kee, J., & Huang, J. (2023). How China's African swine fever outbreaks affected global pork markets. (Report No. ERR-326). U.S. Department of Agriculture, Economic Research Service. <https://doi.org/10.32747/2023.8134360.ers>
- Hogan, M. (2021). New swine fever case on German farm seen as burden for import ban talks. <https://www.reuters.com/article/markets/currencies/new-swine-fever-case-on-german-farmseen-as-burden-for-import-ban-talks-idUSKBN2111EU/>
- Horn, P., Pászthy, Gy., & Bene, Sz. (2011). Sertésenyésztés. Kaposvári Egyetem, <http://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/13078>
- Jagtap, S., Trollman, H., Trollman, F., Garcia-Garcia, G., Parra-López, C., Duong, L., Martindale, W., Munkata, P., Lorenzo, J., Hdaifeh, A., Hassoun A., Salontis, K. & Afy-Shararah M. (2022). The Russia-Ukraine Conflict: Its Implications for the Global Food Supply Chains. *Foods*, 11(14), 2098. <https://doi.org/10.3390/foods11142098>

- Marczin, T. (2023). Hazai és külföldi sertésárak elemzése az integráció hatásainak vizsgálata során. <https://hdl.handle.net/2437/359743>
- Marczin, T, Kovács, K., Nagy, A., Vida, V. (2023a). A sertéságazat helyzetének bemutatása (jövedelmezőség, hatékonyság). *Gazdálkodás*; 226-246. oldal https://doi.org/10.53079/GAZDALKODAS.67.3.t.pp_226-246
- Marczin, T., Balogh, P., Bittner, B., & Szenderák, J. (2023b). A piaci méret és az árkövető szerep vizsgálata néhány európai ország sertésárai alapján. *STATISZTIKAI SZEMLE*, 101. Évfolyam 6. Szám 542–557. oldal <https://doi.org/10.20311/stat2023.06.hu0542>
- NAK. (2020). A koronavírus várható hatása az agrárgazdaságra. <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgaltatas/koronavirus/101446-a-koronavirus-varhato-hatasai-az-agrargazdasagra>
- Pig333. (2020). EU: Large increase in pork exports with Spain leading and China as the main destination. https://www.pig333.com/latest_swine_news/eu-further-increase-in-pork-exportsin2019_15856/
- Popp, J., Szakály, Z., Pető, K., & Harangi-Rákos, M. (2015). A sertésenyésztés helyzete a globális kihívások tükrében. *Állattenyésztés és Takarmányozás*, 64(3), 207–225.
- Rác, Zs., & Szöllősi, L. (2024). A magyarországi húsfeldolgozás, -tartósítás szakágazat koncentrációjának változása 2015–2021 között. *Gazdálkodás*; 495-513. oldal https://doi.org/10.53079/GAZDALKODAS.68.6.t.pp_495-513
- Shuttleworth, F. (2023). EU pork production at lowest level in almost a decade. <https://ahdb.org.uk/news/eu-pork-production-at-lowest-level-in-almost-a-decade>
- Statista. (2024). *Meat consumption worldwide from 1990 to 2023, by meat type*. <https://www.statista.com/statistics/274522/global-per-capita-consumption-of-meat/>
- Szenderák, J., & Popp, J., (2022). Ágazati koncentráció az élelmiszerlánc mentén Magyarországon. https://doi.org/10.53079/GAZDALKODAS.66.2.t.pp_99-116
- Thepigsite. (2024). Reduced available supplies pushes EU pork prices up – AHDB. <https://www.thepigsite.com/news/2024/04/reduced-available-supplies-pushes-eu-pork-pricesup-ahdb>
- Twinberrow, A. (2024). 2022 pig cost of production in selected countries: Feed prices. <https://ahdb.org.uk/news/2020-pig-cost-of-production-in-selected-countries-feed-prices>
- USDA. (2024). *Production – Pork*. <https://www.fas.usda.gov/data/production/commodity/0113000>
- Wilkins, B. (2021). Strong start to 2021 for EU pig meat exports. <https://ahdb.org.uk/news/strong-start-to-2021-for-eu-pig-meat-exports>
- Zaitsev, S. (2024). *Pork production in the world and the Russian Federation*. *BIO Web of Conferences* 139, 10005. <https://doi.org/10.1051/bioconf/202413910005>